Waar zijn de sterke vrouwen gebleven ?

Johann Hari verkiest Bette Davis boven Julia Roberts en 'Desperate Housewives'

Johann Hari is columnist voor de Britse krant *The Independent*.

In tegenstelling tot mijn vrienden moeten mijn vriendinnen hun ambities temperen. Op 5 april zou actrice Bette Davis 100 jaar geworden zijn. Met haar talent en vastberadenheid heeft ze zich opgewerkt tot de beroemdste vrouw ter wereld en heeft ze Hollywood, de FBI en de katholieke kerk het hoofd geboden.

In haar films zette Bette Davis harde vrouwen neer die hun eigen carrière en verlangens lieten voorgaan op de wensen van hun man en kinderen. Ze heeft zich nooit zachtmoedig opgesteld. Ze had een rauwe stem en priemende ogen. Ooit zei Humphrey Bogart over haar: "Als je niet heel groot bent, slaat ze je zo tegen de vlakte."

Ze was populair bij het filmpubliek, dat vooral uit vrouwen bestond. Maar in die tijd was het niet makkelijk om een sterke vrouw te zijn. Ooit zei ze: "Als een man je zijn mening geeft, is hij een man. Als een vrouw je haar mening geeft, is ze een kreng." Davis behoorde, samen met Mae West, Lauren Bacall, Katherine Hepburn, Joan Crawford, Barbara Stanwyck, Rosalind Russell en Marlene Dietrich tot een generatie harde Hollywoodvrouwen die in hun films de wereld wilden veroveren.

Bette eiste ook het recht op om er slecht uit te zien in haar films. In *Bordertown* wilde ze met krulspelden in haar haar rondlopen. In *Marked Woman* was ze te zien met blauwe ogen. En in *Elizabeth and Essex* wilde ze, tot wanhoop van de filmstudio, met een kale knikker rondlopen. Ze had genoeg zelfvertrouwen om een onsympathiek personage neer te zetten.

Maar sindsdien is er iets vreemds gebeurd. Vrouwen in films zijn zwakker geworden. Op het bal in *Jezebel* droeg Bette Davis rood, terwijl maagdelijk wit de norm was. Nu zien we hoe Cameron Diaz sperma in haar haar smeert in *There's Something about Mary*, omdat ze te dom is om te beseffen dat het geen gel is.

Holle fantasie

De vrouw heeft vooruitgang geboekt. Maar de vrouwen die we aanbidden, de film- en tv-sterren, gaan er alleen maar op achteruit. Wie zijn tegenwoordig onze vrouwelijke iconen? Nicole Kidman, die in *Moulin Rouge* een prostituee speelt die op haar reddende engel wacht? Julia Roberts, die ook al een verknipte prostituee neerzet? De chaotische vrouwen van *Desperate Housewives*, die ofwel werkloos zijn ofwel een job hebben waarin ze de chaos alleen maar groter maken? De vrouwen van *Sex and the City*, wier leven enkel om schoenen draait en die uiteindelijk hun carrière opgeven voor een man? Populaire vrouwen zijn domme blondjes of kleine, knokige meisjes met een onderdanige glimlach. Als een ster te 'hard' wordt, floppen haar films. Zo was Demi Moore na *G.I. Jane* plots te hard en te 'mannelijk'.

Alleen Aaron Sorkin doet nog een beroep op personages die aan Bette Davis doen denken. Zijn droomvrouw is een vrouw die over buitenlandse politiek ratelt terwijl ze zich staat op te maken. In *The West Wing* zagen we met Allison Janney en Stockard Channing twee vrouwen die hun mannetje zouden hebben gestaan in de jaren dertig. Maar C.J. werd alleen maar menselijk dankzij haar verwarde vader en uiteindelijk moet ze kiezen tussen Washington en de liefde. Abigail Bartlet mag haar professionele dromen al helemaal opbergen. Zowel Janney als Channing spelen tegenwoordig bijrolletjes in films over tienermeisjes.

De vrouwelijke sterren zijn helemaal verschrompeld. Emotioneel worden ze gereduceerd tot holle, mannelijke fantasieën en lichamelijk zijn ze niet meer dan wat vel over botten. Bette Davis had présence, skeletten zoals Keira Knightley hebben eerder *absence*. Ook als ze alleen in beeld is, zie je haar niet meer. De grote Hollywoodsterren van weleer zouden we nu 'te dik voor het scherm' vinden. Liz Hurley zei ooit: "Als ik zo dik was als Marilyn Monroe, ik zou ook zelfmoord plegen."

De weinige sterke vrouwen worden veilig in een onechte wereld opgesloten. Denk maar aan *Buffy the Vampire Slayer* en *Xena: Warrior Princess*. Lisa Simpson, een cartoonfiguurtje van acht jaar oud, is nog de grootste feministe. Hollywood is niet seksistisch, maar geeft ons alleen wat we willen. Sterke, machtige vrouwen willen we tegenwoordig niet meer op een voetstuk plaatsen.

In tegenstelling tot mijn vrienden moeten mijn vriendinnen hun ambitie en intelligentie wegmoffelen of temperen. Een tijdje geleden, nadat ik een column over het feminisme had geschreven, kreeg ik van een lezer de volgende e-mail: "Ik vind het geweldig dat je, als man, deze kwesties aankaart. Maar stel dat je net dezelfde persoon was, maar dan een vrouw. Stel dat je een buikje had, agressief je mening verkondigde, had toegegeven dat je ooit een depressie hebt gehad en dat je lesbisch bent. Dan zou je helemaal niet voor een nationale krant schrijven." Hij had overschot van gelijk, denk ik.

Lege schelp

Er zijn bovendien genoeg onderzoeken die besluiten dat sterke vrouwen ons angst inboezemen. Uit een studie van 2006, uitgevoerd door psychologen van de universiteit van Oxford, is gebleken dat mannen met een hoog IQ makkelijker aan een partner raken, terwijl een hoog IQ vrouwen precies in de weg staat. Als het IQ van een man met zestien punten stijgt, heeft hij 35 procent meer kans om een partner te vinden, terwijl vrouwen bij eenzelfde stijging net 40 procent minder kans hebben. Vandaar dat vrouwen zich minder intelligent voordoen dan ze zijn.

> Op het bal in 'Jezebel' droeg Bette Davis rood, terwijl maagdelijk wit de norm was. Nu zien we hoe Cameron Diaz sperma in haar haar smeert in 'There's Something about Mary', omdat ze te dom is om te beseffen dat het geen gel is

Dat fenomeen komt ook voor in de politiek, zoals het paradigma van Goldberg ons leert. Een groep proefpersonen kreeg een toespraak te horen en moest aangeven hoe efficiënt, intelligent en overtuigend die was. Als ze hoorden dat de speech van een man was, gaven ze hem tien tot twintig punten meer dan wanneer ze dachten dat hij van een vrouw was.

We willen geen sterke, intelligente vrouwen en dat is een tegenreactie op het feminisme. De vrouwen zijn nu ook beter af dan toen. In de tijd van Bette Davis liepen de meisjes tot hun dertiende school en dan wachtte hen de boerderij, de fabriek of het altaar.

Tegenwoordig studeren er meer meisjes dan jongens af. En toch zegt onze cultuur nog altijd: 'Je kunt tot op zekere hoogte succes kennen, maar je zult je er ook schuldig om moeten voelen. Je zult je vaardigheden moeten verbergen achter een harnas van zelfverachting en zelfverloochening. Je zult lege schelpen zoals Jordan en Victoria Beckham moeten aanbidden. Als een man 1 euro verdient, zul jij het voor hetzelfde werk met 70 cent moeten doen. Je zult je gezicht moeten inspuiten met gif en je zult je borsten moeten laten openleggen als je wilt beantwoorden aan het schoonheidsideaal. Je zult je eigen lichaam moeten afzweren.'

Schrijfster Arianna Huffington heeft Bette Davis' oude uitspraak in een modern jasje gestopt: "Als een man agressief wil worden genoemd, moet hij al een Joe McCarthy zijn. Als een vrouw agressief wil worden genoemd, moet ze je gewoon even laten wachten."

Als we ons tegen dit alles willen verzetten, moeten we een beetje meer Bette Davis worden. Ze bood die oude vooroordelen het hoofd met een perfect gemoduleerde sneer. Om het met de woorden van haar biograaf Ed Sikov te zeggen: "Het kon Bette Davis allemaal geen barst schelen. Ze daagt ons uit om haar te haten en dat doen we vaak. Net daarom houden we zo van haar."

Een tienermoeder hoeft geen probleemkind te zijn

Marjolijn De Wilde en Els Leuris stellen het tv-imago van tienerouders bij

Marjolijn De Wilde en Els Leuris zijn stafmedewerker en coördinator van het Centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen.

In korte tijd verschenen er verschillende reportages over tienerouderschap op televisie. Op dinsdag 11 maart toonde de VRT een Britse reportage over tienervaders. Op dinsdag 18 maart startte op Vijftv een Nederlandse realityserie over vier zwangere meisjes. Het ging telkens om erg jonge tieners in nogal problematische situaties. Daarop kwam reactie van een aantal Vlaamse tienermoeders die een petitie startten om respect op te eisen voor jonge moeders.

Als medewerkers van het Centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen vragen wij ons af wat Vlaamse tv-makers motiveert om deze groep zo prominent en zo problematisch in beeld te brengen. Het kan niet liggen aan het grote aantal minderjarigen dat bevalt. Op 1 januari 2007 waren er in Vlaanderen zo'n driehonderd minderjarige moeders. De overgrote meerderheid van de tienermoeders is achttien of negentien jaar en de uitdagingen die zij ondervinden zijn genuanceerder dan uit de beelden en bindteksten blijkt. Waarom dus zoveel aandacht voor deze kleine, niet-representatieve groep?

De verklaring hiervoor ligt wellicht in de heersende visie op adolescentie. Deze visie, met psycholoog Erikson als trendsetter, veronderstelt dat een leven bij voorkeur planmatig verloopt. Na de babytijd volgt de kindertijd, daarna de adolescentie en ten slotte de volwassenheid. Op basis van leeftijd gaat iemand over van de ene fase naar de andere en binnen elk van de fasen heeft men een aantal taken te doorlopen. Voor een tiener is het opbouwen van een identiteit de belangrijkste taak. De adolescentie is een tijd van experimenteren, zoeken en zichzelf leren kennen. Een kind jonger dan twaalf jaar is vooral gericht op zijn ouders. Een tiener daarentegen probeert met vallen en opstaan zijn eigen weg te vinden. In de jongvolwassenheid primeert dan weer het vinden en geven van intimiteit. Het is dus niet vreemd dat de combinatie van ouderschap en adolescentie een kortsluiting veroorzaakt in onze hoofden. Ouderschap hoort immers niet thuis in een fase waarin de onzekere jongere op zichzelf gericht is. Deze kortsluiting maakt ons nieuwsgierig. We willen zien hoe tieners het klaarspelen met een eigen kind.

Ons werk met tienermoeders heeft ons op een andere manier naar persoonlijke ontwikkeling doen kijken. Het doorlopen van levensfasen heeft minder met leeftijd te maken dan men veronderstelt. Even vaak zijn ontmoetingen en ervaringen bepalend voor het ontwikkelingstraject. Het ouderschap is niet voor elke tiener even vreemd. Veel tienermoeders hebben weet van tienerouderschap in hun buurt, klas of familie. Dit werkt vermoedelijk drempelverlagend. Bovendien koesteren jonge moeders doorgaans al voor hun zwangerschap een grote kinderwens. Ten slotte is het zo dat het leven van tienermoeders doorgaans minder vlekkeloos verloopt dan dat van andere tieners. Het zou kunnen dat ingrijpende gebeurtenissen hen rijpen in hun traject naar het moederschap. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat iemand met negatieve levenservaringen op een andere manier 'rijpt' dan iemand die een probleemloos parcours doorloopt.

Wij beweren niet dat bij tienermoederschap geen vraagtekens geplaatst mogen worden. Wel willen we een tegengewicht bieden aan het leeftijdsgebonden faseperspectief dat het huidige denkkader bepaalt. We zijn blij daarmee te kunnen aansluiten bij een recente stroming in de ontwikkelingspsychologie, het 'levensloopperspectief'. Deze stroming beklemtoont de potentieel veranderende kracht van grote gebeurtenissen zoals moeder worden. Het krijgen van een kind brengt bij ouders van alle leeftijden een ingrijpend evolutieproces op gang. De Vijftv-meiden Mariska, Christel, Sahrita en Jessy zullen na hun bevalling niet meer dezelfde tieners zijn als voor hun zwangerschap. Het is dan ook spijtig dat er vanuit de media zo weinig interesse is om tienermoeders vijf à tien jaar na hun bevalling te interviewen.

> De combinatie van ouderschap en adolescentie veroorzaakt een kortsluiting in onze hoofden. Dat maakt ons zo nieuwsgierig

www.crz.be.

LEZERSBRIEVEN

De Cock en Caron

Spirit-parlementsleden Dirk De Cock en Bart Caron verwijten me dat ik met de taalbereidheid in de wooncode een doos van Pandora heb geopend met gevolgen tot op de speelpleinen van Liedekerke *(DM 27/3)*. Zijn beide heren vergeten dat hun fractie die wooncode mee heeft goedgekeurd in het Vlaams Parlement en hun partij die mee heeft ingeschreven in het regeerakkoord? Dat hun minister in de Vlaamse regering aan het ontwerp in de ministerraad zijn goedkeuring heeft gegeven? Erger is dat De Cock en Caron het essentiële verschil niet zien tussen het reglement voor de speelpleinwerking in Liedekerke en de wooncode. In het eerste geval gaat het over kennis van het Nederlands, in het tweede over de bereidheid Nederlands te leren. In het eerste geval heeft het reglement tot doel kinderen uit te sluiten, in het andere geval gaat het om een sociale maatregel gericht op leefbaarheid en emancipatie. Van zodra de filosofie van de wooncode misbruikt wordt, zullen we hiertegen optreden. Zo consequent ben ik zelf wel.

Marino Keulen, Vlaams minister van Wonen (Open Vld)

Katholieke ziekenhuizen

Chris Gastmans van Caritas Catholica zegt dat patiënten die euthanasie willen dan maar vooraf een ziekenhuis moeten kiezen dat beantwoordt aan de eigen levensbeschouwelijke overtuiging *(DM 27/03)*. Dan zou de patiënt toch veel beter geïnformeerd moeten worden. Het blijkt dat enkele katholieke ziekenhuizen in Vlaanderen ook in de meest schrijnende gevallen euthanasie weigeren, meerdere weigeren het als iemand in langdurige coma ligt en bij andere moeten alle palliatieve middelen uitgeput zijn. Kan Caritas Catholica dan ook snel een lijst publiceren van welke katholieke ziekenhuizen tot welke categorie behoren?

Quinten Roels, Mechelen